ଅଧ୍ୟାୟ 7

ଜଙ୍ଗଲ ଅଧିକାରକୁ ସ୍ୱୀକୃତି ଓ ଅଧିକାର ପ୍ରଦାନ

ଅନୁସୂଚିତ ଜନଜାତି ଏବଂ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ପାରମ୍ପରିକ ଜଙ୍ଗଲ ବାସିନ୍ଦା (ଜଙ୍ଗଲ ଅଧିକାରକୁ ସ୍ୱୀକୃତି) ଅଧିନିୟମ, 2006 (ଏଫ୍‌ଆର୍ ଅଧିନିୟମ), ଜଙ୍ଗଲରେ ବସବାସ କରୁଥିବା ଆଦିବାସୀମାନଙ୍କ ସାମାଜିକ-ଅର୍ଥନୈତିକ କଲ୍ୟାଣ ପାଇଁ ଏକ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ମାଇଲଖୁଣ୍ଟ । ଅଡିଟ୍, ଛଅଟି ନମୁନା ଜିଲ୍ଲାରେ ଏଫ୍‌ଆର ଅଧିନିୟମର ବିଭିନ୍ନ ବ୍ୟବସ୍ଥାର କାର୍ଯ୍ୟାନ୍ୱୟନର ସମୀକ୍ଷା କରିଥିଲେ ଏବଂ ସେଥିମଧ୍ୟରୁ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଡିଟ୍ ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷଣ ନିମ୍ନରେ ଦର୍ଶାଗଲା:

- ***ବାରିପଦା ତହସିଲରେ ଜଙ୍ଗଲ ଦାବି ପାଇଁ ମାମଲା ଫଏସଲାର ଗତି ମନ୍ଥର ଥିବା ଲକ୍ଷ୍ୟ କରାଯାଇଥିଲା, ଯେଉଁଠାରେ 2017-18 ମସିହାରୁ 1,154 ଟି ଦାବିର ଫଏସଲା ବାକି ପଡ଼ିଥିଲା ।***

- ***ଛଅଟି ନମୁନା ଜିଲ୍ଲାରେ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିବା 2,20,494 ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଜଙ୍ଗଲ ଅଧିକାର (ଏଫ୍‌ଆର୍) ସ୍ୱତ୍ତ୍ୱ ମଧ୍ୟରୁ 59 ପ୍ରତିଶତ କ୍ଷେତ୍ରରେ ରେକର୍ଡ ଅଫ୍ ରାଇଟ୍‌ସ୍ ସଂଶୋଧନ କରାଯାଇ ନଥିଲା ଏବଂ 15 ପ୍ରତିଶତ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଆବଣ୍ଟିତ ଜମିର ସୀମା ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରାଯାଇ ନଥିଲା ।***

- ***ନମୁନା ଜିଲ୍ଲାର 236 ଟି ଜଙ୍ଗଲ ଗ୍ରାମ ମଧ୍ୟରୁ 217 ଟି (92 ପ୍ରତିଶତ) ଗ୍ରାମକୁ ରାଜସ୍ୱ ଗ୍ରାମରେ ପରିଣତ କରାଯାଇ ନଥିଲା ।***

- ***କୋରାପୁଟ ଓ ସୁନ୍ଦରଗଡ଼ ଜିଲ୍ଲାରେ ଅଣ-ଜଙ୍ଗଲ ବ୍ୟବହାର ପାଇଁ ଗ୍ରାମସଭାର ସହମତି ବିନା କିମ୍ବା ଗ୍ରାମସଭାର ମତକୁ ଅବମାନନା କରି 1,409 ହେକ୍ଟର ଜଙ୍ଗଲ ଜମିର ପରିବର୍ତ୍ତନ ପାଇଁ ଏଫ୍‌ଆର୍ ଅଧିନିୟମ ଅନୁଯାୟୀ ସାର୍ଟିଫିକେଟ (ଏଫ୍‌ଆର୍ ଏ ସାର୍ଟିଫିକେଟ) ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିଲା ।***

7.1 ଅନୁସୂଚିତ ଜନଜାତି ଏବଂ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ପାରମ୍ପରିକ ଜଙ୍ଗଲ ବାସିନ୍ଦା (ଜଙ୍ଗଲ ଅଧିକାର ସ୍ୱୀକୃତି) ଅଧିନିୟମ, 2006 ର ପ୍ରମୁଖ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ

ଭାରତ ସରକାର, ଅନୁସୂଚିତ ଜନଜାତି ଏବଂ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ପାରମ୍ପରିକ ଜଙ୍ଗଲ ବାସିନ୍ଦା (ଜଙ୍ଗଲ ଅଧିକାର ସ୍ୱୀକୃତି) ଅଧିନିୟମ, 2006 ପ୍ରଣୟନ କରିଥିଲେ, ଯାହା ଜଙ୍ଗଲ ଅଧିକାର ଅଧିନିୟମ (ଏଫ୍‌ଆର୍ ଅଧିନିୟମ) ଭାବରେ ନାମିତ, ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ଉପରେ ଏକ ଜନାଦେଶ ସୃଷ୍ଟି କରି, ଯାହା 13 ଡିସେମ୍ବର 2005 ପୂର୍ବରୁ ଜଙ୍ଗଲ ଜମି ଦଖଲ କରି ଜଙ୍ଗଲରେ ବସବାସ କରୁଥିବା ଅନୁସୂଚିତ ଜନଜାତି ଏବଂ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ପାରମ୍ପରିକ ଜଙ୍ଗଲବାସୀ (ଓଟିଏଫ୍‌ଡି)ଙ୍କୁ ଚିହ୍ନଟ ଓ ଜଙ୍ଗଲ ଅଧିକାରକୁ ସ୍ୱୀକୃତି ପ୍ରଦାନ କରିଥାଏ । ଅଧିନିୟମର ଧାରା 3(1) ଅନୁଯାୟୀ ଜଙ୍ଗଲ ଅଧିକାର ସହିତ: (କ) ବସବାସ କିମ୍ବା ଜୀବିକା ନିମନ୍ତେ କୃଷି ପାଇଁ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ କିମ୍ବା ସାଧାରଣ ଦଖଲରେ ଜଙ୍ଗଲ ଜମି ଅକ୍ତିଆର ଏବଂ ବାସ କରିବାର ଅଧିକାର; ମାଲିକାନା ଅଧିକାର ଏବଂ ଲଘୁ ବନଜାତ ଦ୍ରବ୍ୟ[76] ସଂଗ୍ରହ, ବ୍ୟବହାର ଓ ବିକ୍ରୟ (ଖ) ଗୋଷ୍ଠୀଗତ ଅଧିକାର (ଗ) ଆଦିମ ଜନଜାତି ଗୋଷ୍ଠୀ ଓ ପ୍ରାକ୍-କୃଷି ସଂପ୍ରଦାୟ ପାଇଁ ବାସ କରିବାର ଅଧିକାର ଏବଂ (ଘ) ସେମାନେ ନିରନ୍ତର ବ୍ୟବହାର ପାଇଁ ପାରମ୍ପରିକ ଭାବରେ ସୁରକ୍ଷା ଓ ସଂରକ୍ଷଣ କରି ଆସୁଥିବା ଯେକୌଣସି ସାମୁହିକ ଜଙ୍ଗଲ ସମ୍ପଦର ସୁରକ୍ଷା, ସୃଷ୍ଟି କିମ୍ବା ସଂରକ୍ଷଣ କରିବାର

76 "ଲଘୁ ବନଜାତ ଦ୍ରବ୍ୟ" ରେ ବାଉଁଶ, କଟାଯାଇଥିବା ଡାଳର କାଠ, ବୃକ୍ଷର ଅବଶିଷ୍ଟାଂଶ, ବେତ, ଟସର, କୁକୁନ୍, ମହୁ, ଝୁଣା, ଲାଖ, ତେନ୍ଦୁ କିମ୍ବା କେନ୍ଦୁପତ୍ର, ଔଷଧୀୟ ଉଦ୍ଭିଦ, ଚେର, କନ୍ଦ ସହିତ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଉଦ୍ଭିଦ ଗୁଣଯୁକ୍ତ ସମସ୍ତ ଅଣ-ଟିମ୍ବର ବନଜାତ ଦ୍ରବ୍ୟ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ

ଅଧିକାର ମଧ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ । ଏହି ଅଧିନିୟମରେ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଜଙ୍ଗଲ ଅଧିକାର[77] (ଆଇଏଫ୍ଆର୍) ଗୋଷ୍ଠୀ ଅଧିକାର[78] (ସିଆର୍) ଏବଂ ଗୋଷ୍ଠୀ ଜଙ୍ଗଲ ସମ୍ପଦ ଅଧିକାର[79] (ସିଏଫ୍ଆର୍) କୁ ସ୍ୱୀକୃତି ଓ ନ୍ୟସ୍ତ କରିବା ପାଇଁ ଏକ ଢାଞ୍ଚା ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇଛି । ଭାରତ ସରକାର 2008 ରେ ଜଙ୍ଗଲ ଅଧିକାର ପ୍ରଦାନ ପାଇଁ ଆବଶ୍ୟକ ପ୍ରକ୍ରିୟା ଏବଂ ପ୍ରମାଣକୁ ଉଲ୍ଲେଖ କରି ଏଫ୍ଆର୍ ଅଧିନିୟମର ବ୍ୟବସ୍ଥାକୁ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରିବା ଲାଗି ନିୟମ[80] ପ୍ରଣୟନ କରିଥିଲେ ।

ଏସ୍ଏସ୍ଡି ବିଭାଗ, ରାଜ୍ୟରେ ଏଫ୍ଆର୍ ଅଧିନିୟମ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରିବା୍ ପାଇଁ ଉତ୍ତରଦାୟୀ । ଅଧିନିୟମ ଏବଂ ନିୟମାବଳୀ ଅନୁଯାୟୀ ଆବଶ୍ୟକୀୟ ଦାବି ସ୍ୱୀକୃତି ପ୍ରକ୍ରିୟା ଏବଂ ଦସ୍ତାବିଜର ବିଭିନ୍ନ ପର୍ଯ୍ୟାୟ **ଚାର୍ଟ 7.1** ରେ ଦର୍ଶାଯାଇଛି ।

ଚାର୍ଟ 7.1: ଜଙ୍ଗଲ ଅଧିକାର ସ୍ୱୀକୃତି ପ୍ରଦାନ ପ୍ରକ୍ରିୟା

ଏଫ୍ଆର୍ସି
- ଜଙ୍ଗଲ ଅଧିକାର କମିଟି (ଏଫଆରସି): ଗ୍ରାମସଭା (ଜିଏସ) ଦ୍ୱାରା ଏହାର ସଦସ୍ୟମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ 10-15 ଜଣ ସଦସ୍ୟଙ୍କୁ ନେଇ ଗଠିତ ଏକ କମିଟି ।
- ଏହା ଗ୍ରାମସଭାକୁ ଜଙ୍ଗଲ ଅଧିକାର ଉପରେ ଦାବି ପ୍ରାପ୍ତି, ଯାଞ୍ଚ ଏବଂ ପ୍ରକ୍ରିୟାକରଣରେ ସହାୟତା କରିଥାଏ ।

ଗ୍ରାମସଭା
- ଗ୍ରାମସଭା (ଜିଏସ): ଗ୍ରାମର ସମସ୍ତ ପ୍ରାପ୍ତ ବୟସ ସଦସ୍ୟଙ୍କୁ ନେଇ ଏକ ଗ୍ରାମ ସମାବେଶ ।
- ଏହା ଜଙ୍ଗଲ ଅଧିକାରର ପ୍ରକୃତି ଏବଂ ସୀମା ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରିବା, ଦାବିଦାରଙ୍କ ତାଲିକା ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବା, ଜଙ୍ଗଲ ଅଧିକାର ଉପରେ ଦାବିର ସଂକଳ୍ପ ପାରିତ କରିବା ଏବଂ ଉପବିଭାଗୀୟ କମିଟିକୁ (ଏସଏଲଡିସି) ପଠାଇବା ପ୍ରକ୍ରିୟା ଆରମ୍ଭ କରେ ।

ଏସ୍ଡିଏଲ୍ସି
- ଏସଡିଏଲସି: ଉପଖଣ୍ଡ ଅଧିକାରୀଙ୍କୁ ଅଧ୍ୟକ୍ଷ, ବନ ଅଧିକାରୀ, ବ୍ଲକ/ ତହସିଲ ସ୍ତରୀୟ ତିନି ଜଣ ପଞ୍ଚାୟତ ସଭ୍ୟ ଓ ଆଦିବାସୀ କଲ୍ୟାଣ ବିଭାଗର ଜଣେ ଅଧିକାରୀଙ୍କୁ ସଦସ୍ୟ ଭାବେ ନେଇ ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଗଠିତ ଏକ କମିଟି ।
- ଏହା ଜଙ୍ଗଲ ଅଧିକାର ଦାବି ସମ୍ପର୍କିତ ଗ୍ରାମସଭାର ସଂକଳ୍ପ ସଂଗ୍ରହ କରିଥାଏ, ନକ୍ସାକୁ ଏକତ୍ର କରିଥା. ସଂକଳ୍ପ ଏବଂ ନକ୍ସାକୁ ପରୀକ୍ଷା କରିଥାଏ, ଆପତ୍ତି ଶୁଣାଣି କରିଥା. ଜଙ୍ଗଲ ଅଧିକାର ଡ୍ରାଫ୍ଟ ରେକର୍ଡ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିଥାଏ ଏବଂ ଚୂଡ଼ାନ୍ତ ନିଷ୍ପତ୍ତି ପାଇଁ ଜିଲ୍ଲାସ୍ତରୀୟ କମିଟି ଦାବିଗୁଡ଼ିକୁ ଡିଏଲସିକୁ ଦାବି ପଠାଇଥାଏ ।

ଡିଏଲ୍ସି
- ଡିଏଲସି: ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଗଠିତ ଏକ କମିଟି, ଯେଉଁଥିରେ, ଜିଲ୍ଲାପାଳ, ଅଧ୍ୟକ୍ଷ ଭାବରେ ବନଖଣ୍ଡ ଅଧିକାରୀ (ଜଙ୍ଗଲ ଓ ପରିବେଶ ବିଭାଗକୁ ପ୍ରତିନିଧିତ୍ୱ କରିବେ), ଜିଲ୍ଲା ପଞ୍ଚାୟତର ତିନି ଜଣ ସଦସ୍ୟ, ଏସଏସଡି ବିଭାଗର ଜଣେ ଅଧିକାରୀ ସଭ୍ୟ ଭାବରେ ରହିବେ ।
- ଏହା ଏସଲଡିସି ଦ୍ୱାରା ପଠାଯାଇଥିବା ଦାବିକୁ ଯାଞ୍ଚ କରେ, ଅସନ୍ତୁଷ୍ଟ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ଆବେଦନର ଶୁଣାଣି କରେ, ଦାବିଗୁଡ଼ିକ ଅନୁମୋଦନ କରେ, ଦାବିଦାରଙ୍କୁ ସ୍ୱତ୍ତ୍ୱ ପ୍ରଦାନ କରେ ଏବଂ ଅଧିକାରର ରେକର୍ଡ ସହିତ ସଂପୃକ୍ତ ସରକାରୀ ରେକର୍ଡରେ ଜଙ୍ଗଲ ଅଧିକାରକୁ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରିବା ପାଇଁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଜାରି କରେ ।

ଅଧିକାରର ସମାଧାନ ଏବଂ ସ୍ୱତ୍ୱ ପ୍ରଦାନ ପ୍ରକ୍ରିୟା ଶେଷ ହେବା ପରେ, ଆରଡିଏମ୍ ବିଭାଗ ଓ ବନ ବିଭାଗ, ଏହିପରି ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିବା ଜଙ୍ଗଲ ଜମିର[81] ଏକ ଚୂଡାନ୍ତ ନକ୍ସା ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବା ଆବଶ୍ୟକ ଏବଂ ସଂପୃକ୍ତ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ ଏହିପରି ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିବା ଜଙ୍ଗଲ ଅଧିକାରକୁ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରିବେ । ତେଣୁ ନ୍ୟସ୍ତ ରାଜସ୍ୱ ଓ ଜଙ୍ଗଲ

---

77 ବସତି କିମ୍ବା ନିଜସ୍ୱ ଚାଷ ଏବଂ କୃଷି ସହ ଜଡ଼ିତ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ ପାଇଁ ଜଙ୍ଗଲ ଜମିର ଅଧିକାର

78 ମାଲିକାନା, ପାରମ୍ପରିକ ଭାବେ ଗ୍ରାମ ସୀମା ମଧ୍ୟରୁ କିମ୍ବା ବାହାରୁ ସଂଗ୍ରହ କରାଯାଇ ଆସୁଥିବା ଲଘୁ ବନଜାତ ଦ୍ରବ୍ୟର ପ୍ରାପ୍ତି, ସଂଗ୍ରହ, ବ୍ୟବହାର ଓ ବିକ୍ରୟ ମତ୍ସ୍ୟ ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଜଳାଶୟ ଜାତ ପଦାର୍ଥ, ଚାରଣ ଓ ପାରମ୍ପରିକ ଋତୁକାଳୀନ ସମ୍ପଦ ପ୍ରାପ୍ତିର ଅଧିକାର

79 "ଗୋଷ୍ଠୀ ଜଙ୍ଗଲ ସମ୍ପଦ" ର ଅର୍ଥ ହେଉଛି, ଗ୍ରାମର ପାରମ୍ପରିକ କିମ୍ବା ପାରମ୍ପରିକ ସୀମା ମଧ୍ୟରେ ଥିବା ପାରମ୍ପରିକ ସାଧାରଣ ଜଙ୍ଗଲ ଜମି କିମ୍ବା ପାଳକ ଗୋଷ୍ଠୀ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଲ୍ୟାଣ୍ଡ ସ୍କେପର ଋତୁକାଳୀନ ବ୍ୟବହାର ସହିତ ଗୋଷ୍ଠୀମାନଙ୍କର ପାରମ୍ପରିକ ପ୍ରବେଶ ଥିବା ସୁରକ୍ଷିତ ଜଙ୍ଗଲ ଓ ଅଭୟାରଣ୍ୟ ଓ ଜାତୀୟ ଉଦ୍ୟାନ ଭଳି ସୁରକ୍ଷିତ ଅଞ୍ଚଳ

80 ଅନୁସୂଚିତ ଜନଜାତି ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ପାରମ୍ପରିକ ଜଙ୍ଗଲ ଅଧିବାସୀ (ଜଙ୍ଗଲ ଅଧିକାର ସ୍ୱୀକୃତି) ନିୟମ, 2007, ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମୟରେ 2012 ରେ ସଂଶୋଧିତ ହୋଇଥିଲା

81 ଜଙ୍ଗଲ ଜମି ଅର୍ଥ ହେଉଛି ଯେକୌଣସି ଜଙ୍ଗଲ ଅଞ୍ଚଳ ମଧ୍ୟରେ ଆସୁଥିବା ଅଣବର୍ଗୀକୃତ ଜଙ୍ଗଲ, ସୀମା ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ହୋଇନଥିବା ଜଙ୍ଗଲ ବିଦ୍ୟମାନ ଜଙ୍ଗଲ, ସୁରକ୍ଷିତ ଜଙ୍ଗଲ, ସଂରକ୍ଷିତ ଜଙ୍ଗଲ, ଅଭୟାରଣ୍ୟ ଓ ଜାତୀୟ ଉଦ୍ୟାନ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ

ରେକର୍ଡରେ ଯେମିତି ବି ହେଉ ରେକର୍ଡ ଅଦ୍ୟତନ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ସମୟ ମଧ୍ୟରେ ରାଜ୍ୟ ଆଇନ ଅନୁଯାୟୀ କିମ୍ବା ତିନି ମାସ ମଧ୍ୟରେ ଯେଉଁଟି ଶୀଘ୍ର କରିବେ ।

7.2 ବିଚାରାଧୀନ ରହିଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଜଙ୍ଗଲ ଅଧିକାର ଦାବି

ସମସ୍ତ ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାତ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଜଙ୍ଗଲ ଅଧିକାର (ଆଇଏଫ୍ଆର୍) ଦାବିର ସମୀକ୍ଷା କରିବା ପାଇଁ ମାନ୍ୟବର ସର୍ବୋଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ (ଫେବୃଆରୀ 2019) ଅନୁସାରେ ଏସ୍ଏସ୍‌ଡି ବିଭାଗ 2019 ଜୁନ୍ 30 ସୁଦ୍ଧା ଏଗୁଡ଼ିକର ସମୀକ୍ଷା କରି ଅନୁପାଳନ ଦାଖଲ କରିବାକୁ ସମସ୍ତ ଜିଲ୍ଲାପାଳଙ୍କୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଇଥିଲେ (ମାର୍ଚ୍ଚ 2019) ।

ଅଡିଟ୍ ଲକ୍ଷ୍ୟ କଲେ ଯେ:

- ବାରିପଦା ଉପଜିଲ୍ଲାପାଳଙ୍କ ନଥିରୁ ଜଣା ପଡିଥିଲା ଯେ 2017-18 ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷରେ ଉପଖଣ୍ଡ ସ୍ତରୀୟ କମିଟି (ଏସଡିଏଲସି) ପକ୍ଷରୁ 3025ଟି ଦାବିକୁ ଖାରଜ କରାଯାଇଥିଲା । ଏସ୍ଏସ୍‌ଡି ବିଭାଗର ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ ପ୍ରତ୍ୟାଖାନ ହୋଇଥିବା ମାମଲାଗୁଡିକୁ ପୁନଃ ଯାଞ୍ଚ ପାଇଁ ସଂପୃକ୍ତ ତହସିଲକୁ ପଠାଯାଇଥିଲା । ପୁନଃ ଯାଞ୍ଚରେ ଛଅଟି ତହସିଲରେ[82] 1,869 (62 ପ୍ରତିଶତ) ଦାବିକୁ ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାନ କରାଯାଇଥିଲା ଏବଂ 1,156 ଦାବି (38 ପ୍ରତିଶତ) ପୁନଃ ବିଚାର ପାଇଁ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଥିଲା । ପୁନଃ ବିଚାର ପାଇଁ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଥିବା 1,156 ଦାବି ମଧ୍ୟରୁ ତହସିଲଦାର ମାନେ କେବଳ ଦୁଇଟି ଦାବି ଉପରେ ସେମାନଙ୍କ ସୁପାରିଶ ଏସ୍‌ଡିଏଲ୍‌ସିକୁ ପ୍ରଦାନ କରିଥିଲେ । ଅବଶିଷ୍ଟ 1,154 ଟି ଦାବି ତହସିଲଗୁଡ଼ିକରେ (ଡିସେମ୍ବର 2022) ବିଚାରାଧୀନ ରହିଲା ।

  ଉତ୍ତରରେ, ବାରିପଦା ଉପଜିଲ୍ଲାପାଳ କହିଥିଲେ ଯେ ତହସିଲଦାରମାନେ ଆଇଏଫ୍ଆର୍ ଦାବି ଉପରେ ଯଥାଶୀଘ୍ର ସେମାନଙ୍କ ସୁପାରିଶ ପ୍ରଦାନ କରିବେ ବୋଲି ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ଦେଇଥିଲେ ।

- ଗ୍ରାମସଭା ସଂକଳ୍ପ, ଜିଓ ଟ୍ୟାଗ୍ ନକ୍ସା ଇତ୍ୟାଦିରୁ ଅନୁପଲବ୍ଧତା ଦର୍ଶାଇ, ମୟୁରଭଞ୍ଜ ଡିଏଲ୍‌ସି 296 ଆଇଏଫ୍ଆର୍ ଦାବିକୁ ବାରିପଦା ଏସ୍‌ଡିଏଲ୍‌ସିକୁ ଫେରାଇ ଦେଇଥିଲା (ନଭେମ୍ବର 2019) । କିନ୍ତୁ ଡିସେମ୍ବର 2022 ସୁଦ୍ଧା ଏସ୍‌ଡିଏଲ୍‌ସି ଦ୍ୱାରା ଏଗୁଡ଼ିକୁ ପୁନଃ ଦାଖଲ କରାଯାଇନଥିଲା, ଯେଉଁ କାରଣରୁ ସତ୍ୱ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇନଥିଲା ।

  ଉତ୍ତରରେ, ଉପଜିଲ୍ଲାପାଳ ବାରିପଦା, ଦର୍ଶାଇଥିଲେ ଯେ 296ଟି ଆଇଏଫ୍ଆର୍ ଦାବିକୁ ବାରିପଦା ବନଖଣ୍ଡ ଅଧିକାରୀ (ଡିଏଫ୍ଓ)ଙ୍କ ନିକଟକୁ, ସହାୟକ ବନ ସଂରକ୍ଷକଙ୍କ ଦସ୍ତଖତ ନିମିତ୍ତ ପଠାଇଥିଲେ (ଡିସେମ୍ବର 2019), ଯେହେତୁ, ଏହା ସଂରକ୍ଷଣ ଓ ଜଙ୍ଗଲ[83] ବର୍ଗ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ଥିଲା । ଏଗୁଡ଼ିକର ଅନୁମୋଦନ ପାଇଁ ଡିଏଲସିକୁ ପଠାଇବା ପାଇଁ ଶୀଘ୍ର ମାମଲାଗୁଡ଼ିକ ଏସ୍‌ଡିଏଲ୍‌ସିକୁ ଫେରାଇବା ପାଇଁ ଅନୁରୋଧ କରାଯାଇଥିଲା । ତେବେ, ବାରିପଦା ଡିଏଫଓଙ୍କ ନିକଟରେ ମାମଲାଗୁଡିକ ବିଚାରାଧିନ ରହିଥିଲା ।

  ଉପଜିଲ୍ଲାପାଳ ବାରିପଦା ପ୍ରଦାନ କରିଥିବା ଉତ୍ତର ଠିକ୍ ନଥିଲା ଯେହେତୁ ଡିଏଫଓ, ବାରିପଦା, ମାମଲାଗୁଡିକୁ ଏସ୍‌ଡିଏଲ୍‌ସିକୁ ଫେରାଇ ଦେଇଥିଲେ (ଫେବୃଆରୀ 2020) ଏବଂ ସେଗୁଡ଼ିକ ଏସ୍‌ଡିଏଲ୍‌ସି ସ୍ତରରେ ବିଚାରାଧୀନ ରହିଥିଲା ।

- ପୁର୍ବରୁ 2017-18 ରେ ଖାରଜ ହୋଇଥିବା ଦୁଇଟି ଏସ୍‌ଡିଏଲ୍‌ସି ଯଥା, କପ୍ତିପଦା (1,282) ଓ ଚମ୍ପୁଆ (1,739) ସମ୍ପର୍କିତ) 3,021ଟି ଦାବି ସମୀକ୍ଷା ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମୟରେ ପୁନର୍ବାର ଖାରଜ କରାଯାଇଥିଲା । ଖାରଜ ହୋଇଥିବା ଦାବି ମାମଲା ମଧ୍ୟରୁ, ଅଡିଟ୍ 48ଟିର ଯାଞ୍ଚ କରିଥିଲେ ଏବଂ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରିଥିଲେ ଯେ 32 ଟି ଦାବିରେ ଅଣ-ଜଙ୍ଗଲ ଜମି ଦଖଲ, ଦାବିଦାରଙ୍କ ଅଯୋଗ୍ୟତା ଇତ୍ୟାଦିକୁ

---

82 ବାରିପଦା, ବାଙ୍ଗିରିପୋଷୀ, ସିଳିଆପଦା, ଶାମାଖୁଣ୍ଟା, ସରସକଣା ଓ କୁଳିଅଣା

83 ଓଡ଼ିଶା ଜଙ୍ଗଲ ଅଧିନିୟମ, 1972 ଅନୁଯାୟୀ ବିଜ୍ଞାପିତ, ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ସୁରକ୍ଷା ବ୍ୟବସ୍ଥା ଥିବା ଏକ ଅତ୍ୟନ୍ତ ନିଷିଦ୍ଧ ଜଙ୍ଗଲ ଅଞ୍ଚଳ

ଦର୍ଶାଇ ଖାରଜ କରାଯାଇଥିଲା । ଅବଶିଷ୍ଟ 16 ଟି ଦାବି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଦାବିଦାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଅଣ-ଜଙ୍ଗଲ ଜମି ଦଖଲକୁ ଆଧାର କରି ଦାବିକୁ ଖାରଜ କରାଯାଇଥିଲା । ଅଡିଟ୍ ଭୁଲେଖ[84] ପୋର୍ଟାଲରୁ ଜମିର ବର୍ଗ ବିଷୟରେ ଅବଗତ ହୋଇଥିଲେ ଏବଂ ଲକ୍ଷ୍ୟ କଲେ ଯେ ଦାବିଦାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଅଧିକାର ପ୍ରଦାନ ପାଇଁ ଦଖଲ ଓ ଦାବି କରାଯାଇଥିବା ଜମିର ବର୍ଗ ହେଉଛି ଗ୍ରାମ୍ୟ ଜଙ୍ଗଲ (ଗ୍ରାମ ଜଙ୍ଗଲ) । ତେଣୁ, ଅଣ ଜଙ୍ଗଲ ଜମି ଦଖଲ ଆଧାରରେ ଦାବିଗୁଡ଼ିକର ଖାରଜ ଅନିୟମିତ ଥିଲା । ଏହାଫଳରେ, ବିସ୍ଥାପିତ ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ ଜଙ୍ଗଲ ଜମି ପାଇବାରୁ ବଞ୍ଚିତ ହୋଇଥିଲେ । ଏ ମାମଲାରେ ଉପଯୁକ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ଗ୍ରହଣ କରାଯିବ ବୋଲି କଣ୍ଟିପଦା ଉପଜିଲ୍ଲାପାଳ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ଦେଇଥିବା ବେଳେ ଚମ୍ପୁଆ ଉପଜିଲ୍ଲାପାଳ କୌଣସି ଉତ୍ତର ରଖିନଥିଲେ ।

7.3 ଜଙ୍ଗଲ ଅଧିକାର ପ୍ରଦାନ

ଛଅଟି ନମୁନା ଜିଲ୍ଲାରେ, ଏହି ଅଧିନିୟମ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହେବା ପରଠାରୁ (2006), 2022 ମାର୍ଚ୍ଚ ଶେଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ 2,22,683 ଆଇଏଫ୍ଆର୍ ଏବଂ 1,820 ଟି ସିଏଫ୍ଆର୍/ ସିଆର୍, ଡିଏଲ୍ସି ଦ୍ୱାରା ଅନୁମୋଦିତ ହୋଇଥିଲା । ଡିଏଲ୍ସି ଦ୍ୱାରା ଅନୁମୋଦିତ 2,24,503 ଅଧିକାର ମଧ୍ୟରୁ, 2,20,494 ଆଇଏଫ୍ଆର୍ ଏବଂ 1,243 ସିଏଫ୍ଆର୍/ ସିଆର୍କୁ ନେଇ 2,21,737 ଅଧିକାର (99 ପ୍ରତିଶତ) ମାର୍ଚ୍ଚ 2022 ସୁଦ୍ଧା ଜାରି କରାଯାଇଥିଲା । ମାର୍ଚ୍ଚ 2022 ସୁଦ୍ଧା ଛଅଟି ନମୁନା ଜିଲ୍ଲାରେ ଅନୁମୋଦନ ଏବଂ ଅଧିକାର ପ୍ରଦାନର ସ୍ଥିତି **ସାରଣୀ 7.1** ରେ ଦର୍ଶାଯାଇଛି ।

ସାରଣୀ 7.1: ନମୁନା ଜିଲ୍ଲା ଗୁଡ଼ିକରେ ଜାରି କରାଯାଇଥିବା ଆଇଏଫ୍ଆର୍/ ସିଏଫ୍ଆର୍

ଜିଲ୍ଲା	ଡିଏଲ୍ସି ଦ୍ୱାରା ଅନୁମୋଦିତ ଦାବି ସଂଖ୍ୟା		ଖାରଜ ହୋଇଥିବା ଦାବି ସଂଖ୍ୟା	ଜାରି କରାଯାଇଥିବା ଟାଇଟଲ ସଂଖ୍ୟା		ଜାରି ହେବାକୁ ଥିବା ଅବଶିଷ୍ଟ ସଂଖ୍ୟା	
	ଆଇଏଫ୍ଆର୍	ସିଏଫ୍ଆର୍/ ସିଆର୍		ଆଇଏଫ୍ଆର୍	ସିଏଫ୍ଆର୍/ ସିଆର୍	ଆଇଏଫ୍ଆର୍	ସିଏଫ୍ଆର୍/ ସିଆର୍
କଳାହାଣ୍ଡି	10,934	321	658	10,925	185	9	136
କେଉଁଝର	59,881	511	15,297	59,881	331	0	180
କୋରାପୁଟ	29,492	137	2,587	29,492	137	0	0
ମୟୁରଭଞ୍ଜ	53,305	595	8,799	52,881	536	424	59
ନବରଙ୍ଗପୁର	44,564	54	0	44,564	54	0	0
ସୁନ୍ଦରଗଡ଼	24,507	202	16,864	22,751	0	1,756	202
ମୋଟ	**2,22,683**	**1,820**	**44,205**	**2,20,494**	**1,243**	**2,189**	**577**

(ଉତ୍ସ: ପରୀକ୍ଷା ଯାଞ୍ଚ ଜିଲ୍ଲାପାଳ ଓ ଉପଜିଲ୍ଲାପାଳଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟ ରେକର୍ଡ)

7.3.1 ଆର୍ଓଆର୍ ସଂଶୋଧନ ଏବଂ ଏଫ୍ଆର୍ ଅଧିନିୟମ ଅନୁଯାୟୀ ଜାରି କରାଯାଇଥିବା ଟାଇଟଲ ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ ଏବଂ ଜମି ସୀମା ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ନକରିବା

ଏଫ୍ଆର୍(ସଂଶୋଧନ) ନିୟମ, 2012 ର ନିୟମ 8 (ଏଚ୍)ର ପରିଶିଷ୍ଟ II ରେ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରାଯାଇଥିଲା ଯେ ଜଙ୍ଗଲ ଜମିର ଶୀର୍ଷକରେ ଜମିର ପରିମାଣ ସହିତ ଖାତା ଏବଂ ପ୍ଲଟ ନମ୍ବର ପ୍ରମୁଖ ଚିହ୍ନ ଦ୍ୱାରା ସୀମାର ବର୍ଣ୍ଣନା ଉଲ୍ଲେଖିତ ରହିବ । ଆର୍ଡିଏମ୍ ବିଭାଗ ତହସିଲଦାର ମାନଙ୍କୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଇଥିଲା (ଡିସେମ୍ବର 2018) ଯେ ଜଙ୍ଗଲ ଅଧିକାର ଟାଇଟଲର ନକଲ ପାଇଲା ପରେ ଜଙ୍ଗଲ ଅଧିକାରଧାରୀଙ୍କ ସପକ୍ଷରେ ଆର୍ଓଆର୍ ଏବଂ ମାନଚିତ୍ର ସଂଶୋଧନ ପାଇଁ ଆବଶ୍ୟକ ଆଦେଶ ଜାରି କରିବେ ଏବଂ ଭୂଲେଖ ଓ ଭୁନକ୍ସା ସଫ୍ଟୱ୍ୟାରରେ[85] ସେଗୁଡ଼ିକ ଅପ୍ଲୋଡ କରିବେ । ଆର୍ଓଆର୍ ଏବଂ ସ୍କେଚ୍ ମ୍ୟାପର ଏକ ମାଗଣା ନକଲ, ପ୍ରସ୍ତୁତ କରି ଏଫ୍ଆର୍ ଧାରକଙ୍କୁ ପ୍ରଦାନ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ସଂପୃକ୍ତ ରାଜସ୍ୱ ନିରୀକ୍ଷକ ସ୍କେଚ୍ ମ୍ୟାପ୍ ଅନୁଯାୟୀ ଜମିର ସୀମା ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରିବେ ।

---

84 ରାଜ୍ୟରେ ଥିବା ଜମିର ଖାତା, ପ୍ଲଟ୍ ଓ ଜମି ମାଲିକଙ୍କ ବିବରଣୀ ଯାଞ୍ଚ କରିବା ପାଇଁ ଓଡ଼ିଶା ଆର୍ଡିଏମ୍ ବିଭାଗର ୱେବ୍ସାଇଟ୍

85 ଜାତୀୟ ସୂଚନା ବିଜ୍ଞାନ କେନ୍ଦ୍ର ଦ୍ୱାରା ବିକଶିତ ଏକ ୱେବ୍ ଆଧାରିତ ଆପ୍ଲିକେସନ ସଫ୍ଟୱେର, ଆରଡିଏମ୍ ବିଭାଗ ତରଫରୁ ଡିଜିଟାଲାଇଜ୍ଡ କ୍ୟାଡାଷ୍ଟ୍ରାଲ ମ୍ୟାପ ଗୁଡ଼ିକର ସଂଶୋଧନ ପାଇଁ ବିକଶିତ କରାଯାଇଛି, ଯାହାକୁ ଭୂଲେଖ ସହ ସଂଯୋଗ କରାଯାଇଛି

ଏଫ୍ଆର୍ ଆକ୍ଟ ଅନୁଯାୟୀ ଜାରି ହୋଇଥିବା ଆର୍ଓଆର୍, ନକ୍ସା ଓ ଜମି ଅଧିକାରର ସୀମା ନିର୍ଦ୍ଧାରଣକୁ ଅଡିଟ୍ ଯାଞ୍ଚ କରାଯାଇଥିଲା । ହିତାଧିକାରୀଙ୍କୁ ଦିଆଯାଇଥିବା 2,20,494 ଆଇଏଫ୍ଆର୍ ଟାଇଟଲ ମଧ୍ୟରୁ 1,29,205 (58.60 ପ୍ରତିଶତ) ଆଇଏଫ୍ଆର୍ ସମ୍ପର୍କିତ ଆର୍ଓଆର୍ ଏବଂ ନକ୍ସା ସଂଶୋଧନ କରାଯାଇ ନଥିବା ବେଳେ 33,471 ଆଇଏଫ୍ଆର୍ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଜମିର ସୀମା ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରାଯାଇ ନଥିଲା, ଯାହାର ସବିଶେଷ ବିବରଣୀ **ସାରଣୀ 7.2** ରେ ଦର୍ଶାଯାଇଛି ।

ସାରଣୀ 7.2: ଆଇଏଫ୍ଆର୍ ଟାଇଟଲରେ ଆର୍ଓଆର୍ର ଅଦ୍ୟତନ ଓ ସୀମା ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ହୋଇନଥିବା ମାମଲା (ମାର୍ଚ୍ଚ 2022 ସୁଦ୍ଧା)

ଜିଲ୍ଲା	ଜାରି କରାଯାଇଥିବା ଆଇଏଫ୍ଆର୍ ଟାଇଟଲ ସଂଖ୍ୟା	ସଂଶୋଧନ ହୋଇନଥିବା ଆର୍ଓଆର୍		ସୀମା ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ହୋଇନାହିଁ	
		ସଂଖ୍ୟା	ପ୍ରତିଶତ	ସଂଖ୍ୟା	ପ୍ରତିଶତ
କଳାହାଣ୍ଡି	10,925	4,113	37.65	311	2.85
କେଉଁଝର	59,881	43,950	73.40	18,394	30.72
କୋରାପୁଟ	29,492	21,352	72.40	8,020	27.19
ମୟୁରଭଞ୍ଜ	52,881	28,042	53.03	702	1.33
ନବରଙ୍ଗପୁର	44,564	22,016	49.40	4,772	10.71
ସୁନ୍ଦରଗଡ଼	22,751	9,732	42.78	1,272	5.59
ମୋଟ	**2,20,494**	**1,29,205**	**58.60**	**33,471**	**15.18**

(ଉତ୍ସ: ପରୀକ୍ଷା ଯାଞ୍ଚ ଜିଲ୍ଲାପାଳ ଓ ଉପଜିଲ୍ଲାପାଳଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟ ରେକର୍ଡ)

58.60 ପ୍ରତିଶତ ମାମଲାରେ ଆର୍ଓଆର୍କୁ ସଂଶୋଧନ କରାଯାଇ ନଥିବା ବେଳେ, 15.18 ପ୍ରତିଶତ ମାମଲାରେ ସୀମା ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରାଯାଇ ନଥିଲା । ଅଧିକ ଯାଞ୍ଚରୁ ଅଡିଟ୍ ନିମ୍ନୋକ୍ତ ବିଷୟଗୁଡ଼ିକ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରିଥିଲେ:

- କୋରାପୁଟ ଜିଲ୍ଲା କ୍ଷେତ୍ରରେ, ଜିଲ୍ଲାପାଳ-ତଥା-ଚେୟାରମ୍ୟାନ, ଡିଏଲ୍‌ସି 29,492 ଆଇଏଫ୍ଆର୍ ଟାଇଟଲ୍ ଜାରି କରିଥିଲେ । ସେଥିମଧ୍ୟରୁ ଖାତା/ ପ୍ଲଟ ନମ୍ବର ଉଲ୍ଲେଖ ନକରି 16,265 ଟି (55.15 ପ୍ରତିଶତ) ଟାଇଟଲ୍ ଜାରି କରାଯାଇଥିଲା, ଯାହା, ଏଫ୍ଆର୍ ନିୟମ 8(ଏଚ୍) ର ଉଲ୍ଲଙ୍ଘନ କରୁଥିଲା । ଫଳରେ ସଂପୃକ୍ତ ଆର୍ଓଆର୍ ଓ ନକ୍ସା ଆର୍ଆଇଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ସଂଶୋଧନ/ ଅଙ୍କନ ହୋଇପାରି ନଥିଲା । ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମୟରେ ସେପ୍ଟେମ୍ବର 2018, ଜୁନ୍ 2020 ଏବଂ ସେପ୍ଟେମ୍ବର 2020 ରେ ସେହି ଜିଲ୍ଲାର ଜିଲ୍ଲାପାଳ-ତଥା-ଚେୟାରମ୍ୟାନ୍, ଡିଏଲ୍‌ସି, ଆଇଏଫ୍ଆର୍ ଭାବରେ ଦିଆଯାଇଥିବା ଜମିର ଖାତା ଏବଂ ପ୍ଲଟ ନମ୍ବର ଅନୁପସ୍ଥିତିରେ, ଆର୍ଓଆର୍ ସଂଶୋଧନ କରିବାରେ ଅସୁବିଧା ବିଷୟରେ ଆର୍ଓଆର୍ ଗୁଡ଼ିକର ସଂଶୋଧନ ପାଇଁ ଆବଶ୍ୟକ ସ୍ପଷ୍ଟୀକରଣ ପ୍ରଦାନ କରିବାକୁ, ଆର୍‌ଡିଏମ୍ ବିଭାଗକୁ ଅନୁରୋଧ କରିଥିଲେ । ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ, ଏସ୍ଏସ୍‌ଡି ବିଭାଗ ମଧ୍ୟ ସମାନ ଭାବରେ ଆର୍‌ଡିଏମ୍ ବିଭାଗକୁ ଅନୁରୋଧ କରିଥିଲେ (ଅକ୍ଟୋବର 2020) । ସେପ୍ଟେମ୍ବର 2022 ସୁଦ୍ଧା ଆର୍‌ଡିଏମ୍ ବିଭାଗର, କୌଣସି ପ୍ରତିକ୍ରିୟା ହସ୍ତଗତ ହୋଇନଥିଲା । ଖାତା/ ପ୍ଲଟ ନମ୍ବର ଉଲ୍ଲେଖ ନଥାଇ କୋରାପୁଟ ଡିଏଲ୍‌ସିଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଜାରି କରାଯାଇଥିବା ଟାଇଟଲର ଏକ ନମୁନା ନକଲ, **ପ୍ରତିଛବି 7.1** ରେ ଦର୍ଶାଯାଇଛି ।

ପ୍ରତିଛବି 7.1: ଖାତା ଓ ପ୍ଲଟ ନମ୍ବର ବିନା ଏଫ୍‌ଆର୍‌ଏ ଟାଇଟଲ ସୀଟ୍

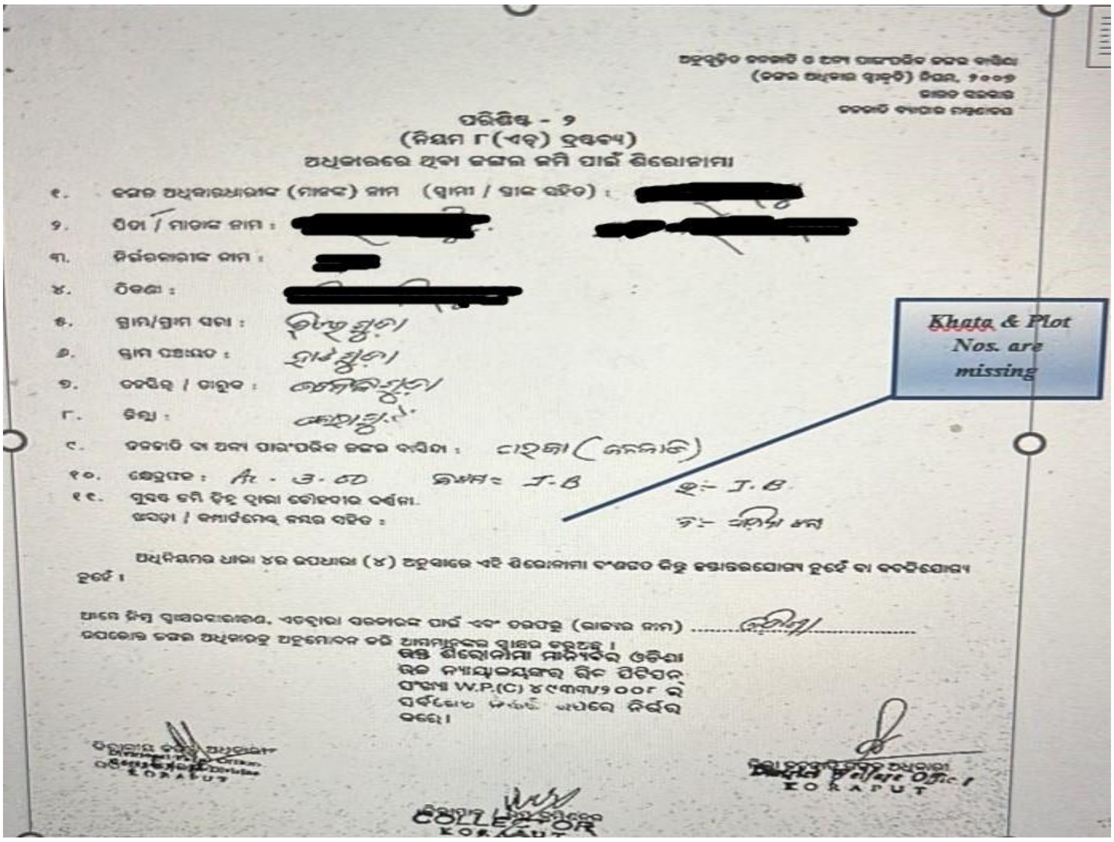

ଅନୁସୂଚିତ ଜନଜାତି ଓ ଅନ୍ୟ ପାରମ୍ପରିକ ଜଙ୍ଗଲ ବାସିନ୍ଦା
(ଜଙ୍ଗଲ ଅଧିକାର ସ୍ୱୀକୃତି) ନିୟମ, ୨୦୦୭
ଭାରତ ସରକାର
ଜନଜାତି ବ୍ୟାପାର ମନ୍ତ୍ରଣାଳୟ

ପରିଶିଷ୍ଟ - ୨
(ନିୟମ ୮(ଏଚ୍) ଦ୍ରଷ୍ଟବ୍ୟ)
ଅଧିକାରରେ ଥିବା ଜଙ୍ଗଲ ଜମି ପାଇଁ ଶିରୋନାମା

୧. ଜଙ୍ଗଲ ଅଧିକାରଧାରୀଙ୍କ (ମାନଙ୍କ) ନାମ (ସ୍ୱାମୀ / ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ସହିତ) : [redacted]
୨. ପିତା / ମାତାଙ୍କ ନାମ : [redacted] [redacted]
୩. ନିର୍ଭରଶୀଳଙ୍କ ନାମ : [redacted]
୪. ଠିକଣା : [redacted]
୫. ଗ୍ରାମ/ଗ୍ରାମ ସଭା :
୬. ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତ :
୭. ତହସିଲ / ତାଲୁକ :
୮. ଜିଲ୍ଲା :
୯. ଜନଜାତି ବା ଅନ୍ୟ ପାରମ୍ପରିକ ଜଙ୍ଗଲ ବାସିନ୍ଦା :
୧୦. କ୍ଷେତ୍ରଫଳ :
୧୧. ସୁଦୃଶ୍ୟ ଭୂମି ଚିହ୍ନ ଦ୍ୱାରା ଚୌହଦୀର ବର୍ଣ୍ଣନା.
ଖଡ଼ା / କମ୍ପାର୍ଟମେଣ୍ଟ ନମ୍ବର ସହିତ :

ଅଧିନିୟମର ଧାରା ୪ର ଉପଧାରା (୪) ଅନୁସାରେ ଏହି ଶିରୋନାମା ବଂଶଗତ କିନ୍ତୁ ହସ୍ତାନ୍ତରଯୋଗ୍ୟ ନୁହେଁ ବା ବନ୍ଧକଯୋଗ୍ୟ ନୁହେଁ ।

ଆମେ ନିମ୍ନ ସ୍ୱାକ୍ଷରକାରୀଗଣ, ଏତଦ୍ୱାରା ସରକାରଙ୍କ ପାଇଁ ଏବଂ ତରଫରୁ (ରାଜ୍ୟର ନାମ) .... ଉପରୋକ୍ତ ଜଙ୍ଗଲ ଅଧିକାରକୁ ଅନୁମୋଦନ କରି ଆମମାନଙ୍କର ସ୍ୱାକ୍ଷର କରୁଅଛୁ ।

- ମୟୁରଭଞ୍ଜ ଜିଲ୍ଲାର ରାସଗୋବିନ୍ଦପୁର ତହସିଲରେ ଏକ ଆଦିବାସୀ ବନବାସୀ ପରିବାର ସପକ୍ଷରେ, 2009 ରେ 1.25 ଏକର[86] ଜମି ଉପରେ ଆଇଏଫ୍‌ଆର୍ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିଲା । ତହସିଲଦାର, ରାସଗୋବିନ୍ଦପୁର କିନ୍ତୁ ସଂପୃକ୍ତ ଆର୍‌ଓଆର୍‌କୁ ସଂଶୋଧନ କରିନଥିଲେ । କାଟୁନି କ୍ଷୁଦ୍ର ଜଳସେଚନ ପ୍ରଣାଳୀ[87] ନିର୍ମାଣ ପାଇଁ ଜଳ ସମ୍ପଦ ବିଭାଗର କାର୍ଯ୍ୟନିର୍ବାହୀ ଯନ୍ତ୍ରୀ, ଜମିରା କେନାଲ ଡିଭିଜନ, ମୋରଡ଼ା, ପ୍ରକଳ୍ପ ପାଇଁ ଜମି ଅଧିଗ୍ରହଣ କରିଥିବା (ସେପ୍ଟେମ୍ବର 2019) ବେଳେ, ଆଇଏଫ୍‌ଆର୍ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିବା 1.25 ଏକର ମଧ୍ୟରୁ 0.55 ଏକର ଜମି ଅଧିଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ । ଆବଣ୍ଟିତ ଜମି ହିତାଧିକାରୀ ପରିବାରଙ୍କ ନାମରେ ରେକର୍ଡ ହୋଇନଥିବାରୁ ଏବଂ ସରକାରଙ୍କ ନାମରେ ଥିବାରୁ ଅଧିଗ୍ରହଣ ହୋଇଥିବା ଜମିର କ୍ଷତିପୂରଣ ବାବଦରେ କୌଣସି ଅର୍ଥ ହିତାଧିକାରୀ ପରିବାରକୁ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇ ନଥିଲା । ଫଳରେ, ହିତାଧିକାରୀ ପରିବାର ବିନା କ୍ଷତିପୂରଣରେ ଆଇଏଫ୍‌ଆର୍ ଭାବେ ପାଇଥିବା ଜମି ହରାଇଥିଲେ । ଆର୍‌ଡିଏମ୍ ବିଭାଗର ରେକର୍ଡରୁ ଅଡିଟ୍‌ରେ ଏହା ମଧ୍ୟ ଲକ୍ଷ୍ୟ କଲେ ଯେ, ଆର୍‌ଓଆର୍ ସଂଶୋଧନ କରାଯାଇ ନଥିବାରୁ ହିତାଧିକାରୀମାନେ ସର୍ବନିମ୍ନ ସହାୟକ ମୂଲ୍ୟରେ ଧାନ ବିକ୍ରି କରିବାରେ ସମସ୍ୟାର ସମ୍ମୁଖୀନ ହୋଇଥିଲେ ଏବଂ ପିଏମ୍ କିଶାନ ଯୋଜନା ଅଧିନରେ ପାଇବାକୁ ଥିବା ସୁବିଧାରୁ ବଞ୍ଚିତ ହୋଇଥିଲେ ।

ସେହିପରି ଭାବରେ, ଜାରି କରାଯାଇଥିବା 1,243 ଟି ସିଏଫ୍‌ଆର୍/ ସିଆର୍ ଟାଇଟଲ୍ ବାବଦରେ ଆର୍‌ଓଆର୍ ଓ ନକ୍ସାରେ ସଂଶୋଧନ କରାଯାଇ ନଥିଲା । 667 ଟି ସିଏଫ୍‌ଆର୍ / ସିଆର୍[88] ବାବଦରେ ଜମିର ସୀମା ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରାଯାଇ ନଥିଲା ।

---

86 ଗ୍ରାମ: ମଶାମାରୀ, ଖାତା ସଂଖ୍ୟା. 167, ପ୍ଲଟ୍ ସଂଖ୍ୟା. 225/1

87 ସୁବର୍ଣ୍ଣରେଖା କ୍ଷୁଦ୍ର ଜଳସେଚନ ପ୍ରଣାଳୀ

88 କଳାହାଣ୍ଡି: 185, କେଉଁଝର: 331, କୋରାପୁଟ: 97 ଏବଂ ନବରଙ୍ଗପୁର: 54

ଉତ୍ତରରେ, କଳାହାଣ୍ଡି ଜିଲ୍ଲାପାଳ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟର ଉପ-ଜିଲ୍ଲାପାଳ(ରାଜସ୍ୱ), ବ୍ୟକ୍ତ କରିଥିଲେ (ଜାନୁଆରୀ 2023) ଯେ ଜିଲ୍ଲା କଲ୍ୟାଣ ଅଧିକାରୀ, କଳାହାଣ୍ଡିଙ୍କ ଠାରୁ ଉତ୍ତର ପାଇବା ପରେ ଏହାକୁ ଅଡିଟ୍‌କୁ ଅବଗତ କରାଯିବ । ଆଇଟିଡିଏ, ବାରିପଦା, ମୟୁରଭଞ୍ଜଙ୍କ ପକ୍ଷରୁ କୁହାଯାଇଥିଲା ଯେ, ଏଫ୍‌ଆର୍‌ଏ ଏକ ପ୍ରଚଳିତ ପ୍ରକ୍ରିୟା ହୋଇଥିବାରୁ ଆର୍‌ଓଆର୍‌ର ସୀମା ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ଓ ସଂଶୋଧନ ପ୍ରକ୍ରିୟା ଜାରି ରହିଥିଲା ଏବଂ ଏହା ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ହେବାକୁ ଯାଉଥିଲା । କୋରାପୁଟ ଓ ସୁନ୍ଦରଗଡ଼ ଜିଲ୍ଲାପାଳ ବ୍ୟକ୍ତ କରିଥିଲେ ଯେ, ତହସିଲଦାର ଓ ଡିଭିଜନାଲ ଫରେଷ୍ଟ ଅଫିସରଙ୍କୁ ଏ ବିଷୟରେ ପୂର୍ବରୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦିଆଯାଇଥିଲା । ଏଫ୍‌ଆର୍ ଅଧିନିୟମର ବ୍ୟବସ୍ଥାକୁ ଉଲ୍ଲଙ୍ଘନ କରି ଖାତା ଓ ପ୍ଲଟ ନମ୍ବର ଉଲ୍ଲେଖ ବିନା ଆଇଏଫ୍‌ଆର୍ ଜାରି କରାଯାଇଥିବାରୁ ଉତ୍ତର ଗ୍ରହଣୀୟ ନୁହେଁ ।

ସୁପାରିଶ 7.1: ବିଚାରାଧୀନ ଜଙ୍ଗଲ ଅଧିକାର ଦାବିଗୁଡ଼ିକର ଶୀଘ୍ର ସମାଧାନ କରାଯାଇପାରେ ।

ସୁପାରିଶ 7.2: ଜାରି ହୋଇଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଜଙ୍ଗଲ ଅଧିକାର (ଆଇଏଫ୍‌ଆର୍‌ଗୁଡ଼ିକ) ସମ୍ପର୍କରେ ସଂପୃକ୍ତ ଆର୍‌ଓଆର୍‌ଗୁଡ଼ିକ ଆଇଏଫ୍‌ଆର୍‌ଧାରୀଙ୍କ ନାମରେ ସଂଶୋଧନ କରାଯିବା ସହ ଆବଣ୍ଟିତ ଜଙ୍ଗଲ ଜମିଗୁଡ଼ିକର ସୀମା ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରାଯିବା ଉଚିତ୍ ।

7.3.2 ଜଙ୍ଗଲ ଗ୍ରାମ ଗୁଡ଼ିକୁ ରାଜସ୍ୱ ଗ୍ରାମରେ ପରିଣତ ନକରିବା

ରାଜସ୍ୱ ଗ୍ରାମ ମାନ୍ୟତା ମିଳିବା ପରେ ଏକ ଗ୍ରାମ/ ଜନବସତି ଏକ ଗ୍ରାମର ଆଇନଗତ ମାନ୍ୟତା ଅର୍ଜନ କରିଥାଏ । ରାଜସ୍ୱ ଗ୍ରାମ ଆଧାରରେ କେନ୍ଦ୍ର/ ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ବିଭିନ୍ନ ଯୋଜନା/ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଅଧିନରେ ଆର୍ଥିକ ସହାୟତା ବଣ୍ଟନ କରାଯାଏ । ତେଣୁ, ରାଜସ୍ୱ ଗ୍ରାମର ମାନ୍ୟତା ପାଇବା ଦ୍ୱାରା ଗ୍ରାମର ବିକାଶ ହେବା ସହ ଗ୍ରାମବାସୀମାନେ ମଧ ଉପକୃତ ହୁଅନ୍ତି । ସମସ୍ତ ଜଙ୍ଗଲ ଗ୍ରାମ[89] ପୁରାତନ ଜନବସତି ଓ ଅଣ ସର୍ବେକ୍ଷଣ ଗ୍ରାମ ଇତ୍ୟାଦିକୁ ବନ୍ଦୋବସ୍ତ ଓ ରାଜସ୍ୱ ଗ୍ରାମରେ ପରିଣତ କରିବା ଏଫ୍‌ଆର୍ ଅଧିନିୟମ, 2006 ର ଧାରା 3(1)(ଏଚ୍) ଅନୁଯାୟୀ ଏକ ଜଙ୍ଗଲ ଅଧିକାର ଭାବେ ମାନ୍ୟତା ପ୍ରଦାନ କରାଯାଉଥିଲା । ସମସ୍ତ ଜଙ୍ଗଲ ଗ୍ରାମ ପୁରାତନ ଜନବସତି, ଅଣ ସର୍ବେକ୍ଷଣ ଗ୍ରାମ ଏବଂ ଜଙ୍ଗଲ ମଧ୍ୟସ୍ଥ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଗ୍ରାମଗୁଡ଼ିକୁ ଅଭିଲକ୍ଷିତ/ ଅଧିସୂଚିତ ହେଉ ବା ନହେଉ, ରାଜସ୍ୱ ଗ୍ରାମରେ ପରିଣତ କରିବା ପାଇଁ ଆର୍‌ଡିଏମ୍ ବିଭାଗ ନିର୍ଦ୍ଦେଶାବଳୀ ଜାରି କରିଥିଲେ (ଫେବୃଆରୀ 2017) ।

ଛଅଟି ନମୁନା ଜିଲ୍ଲାରେ 236 ଟି ଜଙ୍ଗଲ ଗ୍ରାମ ଥିଲା (ଫେବୃଆରୀ 2017) । ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମୟରେ ମାର୍ଚ୍ଚ 2022 ସୁଦ୍ଧା, ସେଥିରୁ ମାତ୍ର 19 (8 ପ୍ରତିଶତ) ଟି ରାଜସ୍ୱ ଗ୍ରାମରେ ପରିଣତ କରାଯାଇଥିବା ବେଳେ ଅବଶିଷ୍ଟ 217 ଜଙ୍ଗଲ ଗ୍ରାମ (92 ପ୍ରତିଶତ) ମାର୍ଚ୍ଚ 2022 ସୁଦ୍ଧା ରାଜସ୍ୱ ଗ୍ରାମରେ ପରିଣତ ହୋଇନଥିଲା, ଯାହାର ବିସ୍ତୃତ ବିବରଣୀ **ସାରଣୀ 7.3** ରେ ଦର୍ଶାଯାଇଛି ।

ସାରଣୀ 7.3: ଜଙ୍ଗଲ ଜମିକୁ ରାଜସ୍ୱ ଗ୍ରାମରେ ପରିଣତ କରିବା

ଜିଲ୍ଲା	ଚିହ୍ନଟ ହୋଇଥିବା ଜଙ୍ଗଲ ଗ୍ରାମ ସଂଖ୍ୟା	ଜଙ୍ଗଲ ଗ୍ରାମରୁ ରାଜସ୍ୱ ଗ୍ରାମରେ ପରିଣତ ହୋଇଥିବା ସଂଖ୍ୟା	ରାଜସ୍ୱ ଗ୍ରାମରେ ପରିଣତ ହୋଇନଥିବା ଜଙ୍ଗଲ ଗ୍ରାମ	
			ସଂଖ୍ୟା	ପ୍ରତିଶତ
କଳାହାଣ୍ଡି	10	0	10	100
କେଉଁଝର	38	0	38	100
କୋରାପୁଟ	87	11	76	87
ମୟୁରଭଞ୍ଜ	24	0	24	100
ନବରଙ୍ଗପୁର	09	8	01	11
ସୁନ୍ଦରଗଡ଼	68	0	68	100
ମୋଟ	**236**	**19**	**217**	**92**

(ଉତ୍ସ: ପରୀକ୍ଷା ଯାଞ୍ଚ ଜିଲ୍ଲାପାଳ ଓ ଉପଜିଲ୍ଲାପାଳଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟ ରେକର୍ଡ)

[89] ଜଙ୍ଗଲ କାର୍ଯ୍ୟ ପାଇଁ ଜଙ୍ଗଲ ମଧ୍ୟରେ ସ୍ଥାପିତ ବସତି ଓ ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା କୃଷି ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ବ୍ୟବହାର ପାଇଁ ଅନୁମତି ପ୍ରାପ୍ତ ଜମି ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ

ଅଡିଟ୍ ଲକ୍ଷ୍ୟ କଲା ଯେ:

- କୋରାପୁଟ ଜିଲ୍ଲାରେ, ରାଜସ୍ୱ ଗ୍ରାମରେ ପରିବର୍ତ୍ତିତ ହୋଇନଥିବା 76 ଟି ଗ୍ରାମ ମଧ୍ୟରୁ ଚାରିଟି ଜଙ୍ଗଲ ଗ୍ରାମକୁ ପରିବର୍ତ୍ତନ କରିବା ପାଇଁ ସମସ୍ତ ପ୍ରକ୍ରିୟା ଶେଷ ହୋଇଥିଲା । ଆହୁରିମଧ୍ୟ, 18 ଟି ଜଙ୍ଗଲ ଗ୍ରାମ କ୍ଷେତ୍ରରେ ପରିବର୍ତ୍ତନ ପ୍ରକ୍ରିୟା ଜାରି ରହିଥିଲା । ଅବଶିଷ୍ଟ 54 ଟି ଜଙ୍ଗଲ ଗ୍ରାମ ପାଇଁ ପ୍ରକ୍ରିୟା ଆରମ୍ଭ ହୋଇନଥିଲା ।
- ସୁନ୍ଦରଗଡ଼ ଜିଲ୍ଲାରେ 32 ଟି ଗ୍ରାମ କ୍ଷେତ୍ରରେ ସର୍ଭେ, ଜମିର ସୀମା ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ଇତ୍ୟାଦି କାର୍ଯ୍ୟ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଥିବା ବେଳେ, ଅବଶିଷ୍ଟ 36 ଟି ଗ୍ରାମରେ ପ୍ରକ୍ରିୟା ଆରମ୍ଭ ହୋଇନଥିଲା ।

ଏହିପରି ଭାବରେ, ଜଙ୍ଗଲ ଅଧିକାର ଜଙ୍ଗଲ ଗ୍ରାମକୁ ରାଜସ୍ୱ ଗ୍ରାମରେ ପରିବର୍ତ୍ତନ କରିବା ଦୃଷ୍ଟିକୋଣରୁ ଜଙ୍ଗଲ ଅଧିକାର ଅନେକାଂଶରେ ଦିଆଯାଇ ନଥିଲା । ଫଳସ୍ୱରୁପ, ଏହି ଜଙ୍ଗଲ ଗ୍ରାମବାସୀ ମାନେ ସରକାରୀ କଲ୍ୟାଣ ଯୋଜନାର ଲାଭ ପାଇବାରୁ ବଞ୍ଚିତ ହୋଇଥିଲେ ।

ଉତ୍ତରରେ, କୋରାପୁଟ ଏବଂ ସୁନ୍ଦରଗଡ଼ ଜିଲ୍ଲାପାଳ ସମସ୍ତ ଜଙ୍ଗଲ ଗ୍ରାମକୁ ରାଜସ୍ୱ ଗ୍ରାମରେ ପରିଣତ କରାଯିବ ବୋଲି ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ଦେଇଥିଲେ । ନବରଙ୍ଗପୁର, କଳାହାଣ୍ଡି, ମୟୁରଭଞ୍ଜ ଓ କେଉଁଝରର ଜିଲ୍ଲାର ଜିଲ୍ଲାପାଳ ମାନେ କୌଣସି ପ୍ରତିକ୍ରିୟା ଦେଇନଥିଲେ (ଜାନୁଆରୀ 2023) ।

7.4 ଏଫ୍‌ଆର୍ ଅଧିନିୟମ, 2006 ର ବ୍ୟବସ୍ଥାକୁ ଅନୁପାଳନ ବିନା ଜଙ୍ଗଲ ଜମିର ବ୍ୟବହାରରେ ପରିବର୍ତ୍ତନ

ଭାରତ ସରକାରଙ୍କ ପରିବେଶ ଓ ଜଙ୍ଗଲ ମନ୍ତ୍ରଣାଳୟ ଜଙ୍ଗଲ ଜମିର ଅଣ-ଜଙ୍ଗଲ ବ୍ୟବହାର ପାଇଁ ମାର୍ଗଦର୍ଶିକା ଜାରି କରିଥିଲା (ଅଗଷ୍ଟ 2009) । ଉକ୍ତ ମାର୍ଗଦର୍ଶିକା ଅନୁଯାୟୀ, ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କୁ ପ୍ରମାଣିତ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ (ଏଫ୍‌ଆର୍‌ଏ ସାର୍ଟିଫିକେଟ ଭାବରେ ଜଣାଯାଏ) ଯେ: (କ) ଏଫ୍‌ଆର୍‌ଏ ଅଧିନରେ ଅଧିକାର ଚିହ୍ନଟ ଏବଂ ସମାଧାନ ପାଇଁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ପ୍ରକ୍ରିୟା, ବ୍ୟବହାର ପରିବର୍ତ୍ତନ ପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତାବିତ ସମଗ୍ର ଜଙ୍ଗଲ ଅଞ୍ଚଳ ପାଇଁ କରାଯାଇଥିଲା, (ଖ) ଏଫ୍‌ଆର୍‌ଏ ଅଧିନିୟମ ଅନୁଯାୟୀ ଯୋଗ୍ୟ ଥିବା ସଂପୃକ୍ତ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଗ୍ରାମବାସୀଙ୍କ ଗ୍ରାମସଭାରେ ବ୍ୟବହାର ପରିବର୍ତ୍ତନ ପ୍ରସ୍ତାବ ରଖାଯାଇଥିଲା ଏବଂ (ଗ) ସଂପୃକ୍ତ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଗ୍ରାମସଭାରୁ ଏକ ଚିଠି ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇଥିଲା, ଯେଉଁଥିରେ ଦର୍ଶାଯାଇଥିଲା ଯେ ଏଫ୍‌ଆର୍‌ଏ ଅଧିନସ୍ଥ ସମସ୍ତ ଔପଚାରିକତା ସମ୍ପନ୍ନ ହୋଇଛି ଏବଂ ସେମାନେ ପ୍ରସ୍ତାବିତ ବ୍ୟବହାର ପରିବର୍ତ୍ତନକୁ ସମ୍ମତି ପ୍ରଦାନ କରିଛନ୍ତି । ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ଠାରୁ ଏକ ପତ୍ରର ଆବଶ୍ୟକ, ଯେଉଁଥିରେ ଗ୍ରାମସଭା ବୈଠଖରେ ଗ୍ରାମସଭାଗୁଡ଼ିକର ସର୍ବନିମ୍ନ 50 ପ୍ରତିଶତ ସଭ୍ୟଙ୍କ ଉପସ୍ଥିତିରେ ଏହି ପ୍ରସ୍ତାବଗୁଡ଼ିକ ଉପରେ ଆଲୋଚନା ଓ ନିଷ୍ପତ୍ତି ନିଆଯାଇଥିବା ବିଷୟର ପ୍ରମାଣ ରାଜ୍ୟ ସରକାର ପ୍ରଦାନ କରିଥିବେ ।

ଅଡିଟ୍ ଯାଞ୍ଚରୁ ଜଣାଗଲା ଯେ ସୁନ୍ଦରଗଡ଼ ଓ କୋରାପୁଟର ଜିଲ୍ଲାପାଳମାନେ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକଳ୍ପ ପାଇଁ 1,973.5171 ହେକ୍ଟର ଜଙ୍ଗଲ ଜମିର ବ୍ୟବହାର ପରିବର୍ତ୍ତନ ପାଇଁ ଏଫ୍‌ଆର୍‌ଏ ପ୍ରମାଣ ପତ୍ର ପ୍ରଦାନ କରିଥିଲେ (2017-18 ରୁ 2021-22) । ଅଡିଟ୍, ମେସର୍ସ ମହାନଦୀ କୋଲଫିଲ୍ଡ ଲିମିଟେଡ୍ (712.019 ହେକ୍ଟର) ଏବଂ ମେସର୍ସ ନାଲ୍‌କୋ (697.979 ହେକ୍ଟର) ସପକ୍ଷରେ 1,409.998 ହେକ୍ଟର ଜଙ୍ଗଲ ଜମି ବ୍ୟବହାର ପରିବର୍ତ୍ତନ ପାଇଁ ଜାରି କରାଯାଇଥିବା (ଜୁନ୍ ଠାରୁ ନଭେମ୍ବର 2021) ଏଫ୍‌ଆର୍‌ଏ ପ୍ରମାଣ ପତ୍ରଗୁଡ଼ିକର ପରୀକ୍ଷା ଯାଞ୍ଚ କରିଥିଲେ ।

ଜିଲ୍ଲାପାଳଙ୍କ ପ୍ରମାଣ ପତ୍ର ଅନୁଯାୟୀ, ବ୍ୟବହାର ପରିବର୍ତ୍ତନ ପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତାବିତ ସମଗ୍ର 1,409.998 ହେକ୍ଟର ଜଙ୍ଗଲ ଅଞ୍ଚଳ ପାଇଁ ଏଫ୍‌ଆର୍ ଅଧିନିୟମ ଅଧିନରେ ଅଧିକାର ଚିହ୍ନଟ ଓ ସମାଧାନ ପାଇଁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ପ୍ରକ୍ରିୟା କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରାଯାଇଥିଲା । ପ୍ରତ୍ୟେକ ଗ୍ରାମସଭା ସାର୍ଟିଫିକେଟ ଦେଇଥିଲେ ଯେ, ଏଫ୍‌ଆର୍‌ଏ ଅଧିନରେ ସମସ୍ତ ଔପଚାରିକତା ସମ୍ପନ୍ନ ହୋଇଛି । ସମସ୍ତ ଗ୍ରାମସଭା ପ୍ରସ୍ତାବିତ ଡାଇଭର୍ସନକୁ ସମ୍ମତି ପ୍ରଦାନ କରିଥିଲେ ଏବଂ ଡାଇଭର୍ସନ ପ୍ରସ୍ତାବ ଉପରେ ଆଲୋଚନା ନିଷ୍ପତ୍ତି ହୋଇଥିଲା ଯେତେବେଳେ ଗ୍ରାମସଭାର ସର୍ବନିମ୍ନ 50 ପ୍ରତିଶତ ସଦସ୍ୟଙ୍କ ଉପସ୍ଥିତି ଥିଲା, ଇତ୍ୟାଦି । ଜିଲ୍ଲାପାଳ, ସୁନ୍ଦରଗଡ଼ଙ୍କ ପ୍ରମାଣପତ୍ର ଆଧାରରେ ଭାରତ ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା

ବ୍ୟବହାର ପରିବର୍ତ୍ତନ ପାଇଁ 349.709 ହେକ୍ଟର ଜମିକୁ ନଭେମ୍ବର 2022 ରେ ଅନୁମୋଦନ ପର୍ଯ୍ୟାୟ-II କରାଯାଇଥିଲା ।

ଅଡିଟ୍, 2015 ଅଗଷ୍ଟରୁ 2020 ନଭେମ୍ବର ମଧ୍ୟରେ ସୁନ୍ଦରଗଡ଼ ଜିଲ୍ଲାରେ ହୋଇଥିବା ଗ୍ରାମସଭାଗୁଡ଼ିକର କାର୍ଯ୍ୟଧାରାକୁ ଯାଞ୍ଚ କରିଥିଲେ ଏବଂ ନିମ୍ନୋକ୍ତ ବିଷୟଗୁଡ଼ିକ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରିଥିଲେ :

- ***ଗ୍ରାମସଭାର ମତକୁ ଅଣଦେଖା କରି ଜଙ୍ଗଲ ଜମିର ବ୍ୟବହାର ପରିବର୍ତ୍ତନ ପାଇଁ ଏଫ୍‌ଆର୍‌ଏ ପ୍ରମାଣପତ୍ର ପ୍ରଦାନ:*** ପାଞ୍ଚଟି ଗ୍ରାମର[90] ଗ୍ରାମସଭା ଗୁଡ଼ିକ 423.498 ହେକ୍ଟର ଜଙ୍ଗଲ ଜମିର ବ୍ୟବହାର ପରିବର୍ତ୍ତନ ପ୍ରସ୍ତାବକୁ ସର୍ତ୍ତମୂଳକ ସହମତି ପ୍ରଦାନ କରିଥିଲେ । ଦୁଇଟି ଗ୍ରାମ (ଗୋପାଳପୁର ଓ ବାଙ୍କବାହାଲ) ରେ ଥିବା 99.320 ହେକ୍ଟର ଜଙ୍ଗଲ ଜମିର ବ୍ୟବହାର ପରିବର୍ତ୍ତନ କରିବା ନେଇ ସହମତି ହୋଇପାରି ନଥିଲା । ତୁମୁଳିଆ ଗାଁ କ୍ଷେତ୍ରରେ, 99.901 ହେକ୍ଟର ଜମିର ପରିବର୍ତ୍ତନ ପାଇଁ କୌଣସି ସମ୍ମତି ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇ ନଥିଲା । କିନ୍ତୁ ଜିଲ୍ଲାପାଳ ଗ୍ରାମସଭାର ମତକୁ ଅଣ ଦେଖା କରି ଜଙ୍ଗଲ ଜମିର ବ୍ୟବହାର ପରିବର୍ତ୍ତନ ପାଇଁ ଏଫ୍‌ଆର୍‌ଏ ସାର୍ଟିଫିକେଟ ପ୍ରଦାନ କରିଥିଲେ ।

ପ୍ରତିଛବି 7.2: ତୁମୁଳିଆ ଗ୍ରାମର ଗ୍ରାମସଭା କାର୍ଯ୍ୟ	*ପ୍ରତିଛବି 7.3: ଜିଲ୍ଲାପାଳଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିବା ଏଫ୍‌ଆର୍‌ଏ ପ୍ରମାଣପତ୍ର*
ଜଙ୍ଗଲ ଜମିର ବ୍ୟବହାର ପରିବର୍ତ୍ତନ କରିବାର ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେବାପାଇଁ ତୁମୁଳିଆ ଗାଁ ଆଉ ଏକ ଗ୍ରାମସଭା କରିବା ପାଇଁ ସଂକଳ୍ପ ନେଇଥିଲା ।	*ସୁନ୍ଦରଗଡ଼ ଜିଲ୍ଲାପାଳ ଦେଇଥିବା ଏଫ୍‌ଆର୍‌ଏ ସାର୍ଟିଫିକେଟରେ ତୁମୁଳିଆ ଗ୍ରାମସଭା ସମ୍ମତି ଦେଇଥିବା ଉଲ୍ଲେଖ ଥିଲା ।*
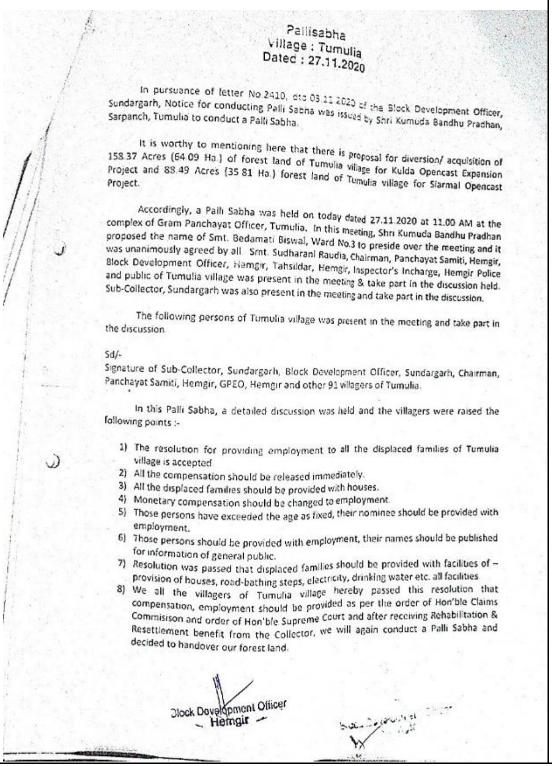 Pallisabha Village : Tumulia Dated : 27.11.2020 In pursuance of letter No 2410, dtd 03.11.2020 of the Block Development Officer, Sundargarh, Notice for conducting Palli Sabha was issued by Shri Kumuda Bandhu Pradhan, Sarpanch, Tumulia to conduct a Palli Sabha. It is worthy to mentioning here that there is proposal for diversion/ acquisition of 158.37 Acres (64.09 Ha.) of forest land of Tumulia village for Kulda Opencast Expansion Project and 88.49 Acres (35.81 Ha.) forest land of Tumulia village for Siarmal Opencast Project. Accordingly, a Palli Sabha was held on today dated 27.11.2020 at 11.00 AM at the complex of Gram Panchayat Officer, Tumulia. In this meeting, Shri Kumuda Bandhu Pradhan proposed the name of Smt. Bedamati Biswal, Ward No.3 to preside over the meeting and it was unanimously agreed by all. Smt. Sudharani Raudia, Chairman, Panchayat Samiti, Hemgir, Block Development Officer, Hemgir, Tahsildar, Hemgir, Inspector's Incharge, Hemgir Police and public of Tumulia village was present in the meeting & take part in the discussion held. Sub-Collector, Sundargarh was also present in the meeting and take part in the discussion. The following persons of Tumulia village was present in the meeting and take part in the discussion. Sd/- Signature of Sub-Collector, Sundargarh, Block Development Officer, Sundargarh, Chairman, Panchayat Samiti, Hemgir, GPEO, Hemgir and other 91 villagers of Tumulia. In this Palli Sabha, a detailed discussion was held and the villagers were raised the following points :- 1) The resolution for providing employment to all the displaced families of Tumulia village is accepted. 2) All the compensation should be released immediately. 3) All the displaced families should be provided with houses. 4) Monetary compensation should be changed to employment. 5) Those persons have exceeded the age as fixed, their nominee should be provided with employment. 6) Those persons should be provided with employment, their names should be published for information of general public. 7) Resolution was passed that displaced families should be provided with facilities of – provision of houses, road-bathing steps, electricity, drinking water etc. all facilities. 8) We all the villagers of Tumulia village hereby passed this resolution that compensation, employment should be provided as per the order of Hon'ble Claims Commisison and order of Hon'ble Supreme Court and after receiving Rehabilitation & Resettlement benefit from the Collector, we will again conduct a Palli Sabha and decided to handover our forest land. Block Development Officer Hemgir	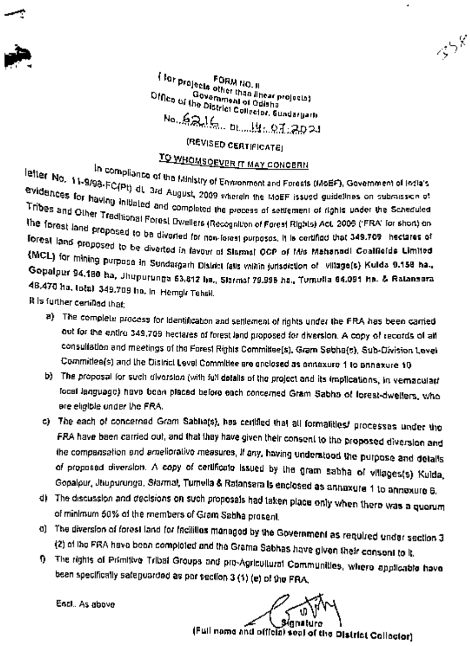 FORM NO. II (for projects other than linear projects) Government of Odisha Office of the District Collector, Sundargarh No. 6216 Dt. 14.07.2021 (REVISED CERTIFICATE) TO WHOMSOEVER IT MAY CONCERN In compliance of the Ministry of Environment and Forests (MoEF), Government of India's letter No. 11-9/98-FC(Pt) dt. 3rd August, 2009 wherein the MoEF issued guidelines on submission of evidences for having initiated and completed the process of settlement of rights under the Scheduled Tribes and Other Traditional Forest Dwellers (Recognition of Forest Rights) Act, 2006 ('FRA' for short) on the forest land proposed to be diverted for non-forest purposes. It is certified that 349.709 hectares of forest land proposed to be diverted in favour of Siarmal OCP of M/s Mahanadi Coalfields Limited (MCL) for mining purpose in Sundargarh District falls within jurisdiction of village(s) Kulda 9.158 ha., Gopalpur 94.180 ha, Jhupurunga 63.812 ha., Siarmal 79.998 ha., Tumulia 64.091 ha. & Ratansara 48.470 ha. total 349.709 ha. in Hemgir Tehsil. It is further certified that; a) The complete process for identification and settlement of rights under the FRA has been carried out for the entire 349.709 hectares of forest land proposed for diversion. A copy of records of all consultation and meetings of the Forest Rights Committee(s), Gram Sabha(s), Sub-Division Level Committee(s) and the District Level Committee are enclosed as annexure 1 to annexure 10 b) The proposal for such diversion (with full details of the project and its implications, in vernacular/ local language) have been placed before each concerned Gram Sabha of forest-dwellers, who are eligible under the FRA. c) The each of concerned Gram Sabha(s), has certified that all formalities/ processes under the FRA have been carried out, and that they have given their consent to the proposed diversion and the compensation and ameliorative measures, if any, having understood the purpose and details of proposed diversion. A copy of certificate issued by the gram sabha of villages(s) Kulda, Gopalpur, Jhupurunga, Siarmal, Tumulia & Ratansara is enclosed as annexure 1 to annexure 6. d) The discussion and decisions on such proposals had taken place only when there was a quorum of minimum 50% of the members of Gram Sabha present. e) The diversion of forest land for facilities managed by the Government as required under section 3 (2) of the FRA have been completed and the Grama Sabhas have given their consent to it. f) The rights of Primitive Tribal Groups and pre-Agricultural Communities, where applicable have been specifically safeguarded as per section 3 (1) (e) of the FRA. Encl.: As above Signature (Full name and official seal of the District Collector)

- ***ଗ୍ରାମସଭା ବୈଠକ ନକରି ଏଫ୍‌ଆର୍‌ଏ ପ୍ରଦାନ କରିବା :*** ସୁନ୍ଦରଗଡ଼ ଜିଲ୍ଲାର ଲାଲମା (83.240 ହେକ୍ଟର) ଓ ଜାମକାନି (6.060 ହେକ୍ଟର) ସଂରକ୍ଷିତ ଜଙ୍ଗଲର 89.300 ହେକ୍ଟର ଜମିର ବ୍ୟବହାର ପରିବର୍ତ୍ତନ ନେଇ ଜିଏସ୍/ ପଲ୍ଲୀ ସଭା (ପିଏସ୍) ବୈଠକ ବସି ନଥିଲା । ତେବେ, ଜିଏସ୍/ ପିଏସ୍ ସହମତି ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇଥିବା ଦର୍ଶାଇ ଏଫ୍‌ଆର୍‌ଏ ସାର୍ଟିଫିକେଟ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିଲା ।

90 କୁଲଡା, ଝୁପୁରୁଙ୍ଗା, ସିରମାଲ, ରତନସରା ଏବଂ ତେଲେନଡିହି

- ***ଆବଶ୍ୟକ କୋରମ୍ ବିନା ଜିଏସ୍/ ପିଏସ୍‌ର ସହମତି ପ୍ରାପ୍ତ କରିବା:*** କୋରାପୁଟ ଜିଲ୍ଲାର ଦୁଇଟି ଗ୍ରାମ (ପଟ୍ଟାଙ୍ଗି ଏବଂ ସିସାଗୁଡ଼ା) ରେ ଗ୍ରାମସଭା ବୈଠକରେ ଯୋଗଦାନକାରୀଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ଯଥାକ୍ରମେ 18.33 ଏବଂ 20.11 ପ୍ରତିଶତ ଥିଲା ଏବଂ ଗ୍ରାମସଭା ଗୁଡ଼ିକ ଜଙ୍ଗଲ ଜମିକୁ ପରିବର୍ତ୍ତନ କରିବା ପାଇଁ ସମ୍ମତି ପ୍ରଦାନ କରିଥିବା ବିଷୟ କୁହାଯାଇଥିଲା, ଯଦିଓ ଆବଶ୍ୟକ କୋରମ୍ ଅଭାବରୁ ଗ୍ରାମସଭା ଗୁଡ଼ିକର କାର୍ଯ୍ୟାବଳୀ ବୈଧ ନଥିଲା ।

ଏହିପରି, ଏଫ୍‌ଆର୍ ଅଧିନିୟମର ବ୍ୟବସ୍ଥାର ପାଳନକୁ ନିଶ୍ଚିତ ନକରି 1,409.998 ହେକ୍ଟର ଜଙ୍ଗଲ ଜମିର ବ୍ୟବହାର ପରିବର୍ତ୍ତନ ପାଇଁ ଏଫ୍‌ଆର୍‌ଏ ସାର୍ଟିଫିକେଟ ଜାରି କରାଯାଇଥିଲା, ଯାହା ଅନିୟମିତ ଥିଲା ।

ଉତ୍ତରରେ, ପ୍ରକଳ୍ପ ପ୍ରଶାସକ, ସମନ୍ୱିତ ଆଦିବାସୀ ଉନ୍ନୟନ ସଂସ୍ଥା କୋରାପୁଟ ବ୍ୟକ୍ତ କଲେ (ମାର୍ଚ୍ଚ 2023) ଯେ ଭୋଟରମାନେ ଋତୁକାଳିନ କାର୍ଯ୍ୟ ପାଇଁ ବାହାରେ ଥିଲେ, ଯେଉଁଥିପାଇଁ ଆବଶ୍ୟକ କୋରମ୍ ସୁନିଶ୍ଚିତ କରାଯାଇ ପାରିନଥିଲା । ଗ୍ରାମସଭାର ସମ୍ମତି ପାଇଁ ଗ୍ରାମସଭାର ସର୍ବନିମ୍ନ 50 ପ୍ରତିଶତ ସଦସ୍ୟଙ୍କ ଉପସ୍ଥିତି ବାଧ୍ୟତାମୂଳକ ଥିବାରୁ ଏହି ଉତ୍ତର ଯୁକ୍ତିଯୁକ୍ତ ନଥିଲା । ସୁନ୍ଦରଗଡ଼ ଜିଲ୍ଲାପାଳ କୌଣସି ଉତ୍ତର ପ୍ରଦାନ କରିନଥିଲେ ।

ସୁପାରିଶ 7.3: ଗ୍ରାମସଭାର ମତାମତକୁ ଅବମାନନା କରି ଏଫ୍‌ଆର୍‌ଏ ସାର୍ଟିଫିକେଟ୍ ପ୍ରଦାନ ପାଇଁ ସଂପୃକ୍ତ ଜିଲ୍ଲାପାଳମାନଙ୍କୁ ଉତ୍ତରଦାୟୀ କରାଯିବା ଉଚିତ୍ ।